

Group of States against Corruption
Groupe d'États contre la corruption

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Усвојено 29. октобра 2020. године
Објављено 26. новембра 2020. године

За јавност
GrecoRC4(2020)12

ЧЕТВРТИ КРУГ ЕВАЛУАЦИЈЕ

Спречавање корупције у односу на народне
посланике, судије и тужиоце

ДРУГИ ИЗВЕШТАЈ УСКЛАЂЕНОСТИ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Усвојен од стране ГРЕКО-а на 86. пленарном заседању
(Стразбур, 26–29. октобар 2020. године)

I. УВОД

1. Овим другим извештајем усклађености оцењују се мере које су предузели надлежни органи Републике Србије за спровођење препорука издатих у Извештају о евалуацији за Републику Србију (видети став 2) у оквиру четвртог круга, који се односи на „Спречавање корупције у односу на народне посланике, судије и тужиоце“.
2. Извештај о евалуацији у [четвртом кругу за Републику Србију](#) усвојен је од стране ГРЕКО-а на 68. пленарном заседању (19. јуна 2015. године) и објављен је дана 2. јула 2015. године, по одобрењу Републике Србије.
3. У првом [Извештају усклађености](#) који је усвојен на 77. пленарном заседању (20. октобра 2017. године) и објављен 15. марта 2018. године, по одобрењу Републике Србије, закључено је да Република Србија није спровела препоруке на задовољавајући начин, односно да није на задовољавајући начин поступила по било којој од 13. препорука које су садржане у Извештају о евалуацији у четвртом кругу. ГРЕКО је закључио да је врло низак ниво усклађености са препорукама „глобално незадовољавајући“ у смислу члана 31. став 8.3 Пословника о раду. Стога је одлучио да примени члан 32. став 2. тачка з) који се односи на државе чланице које се нису ускладиле са препорукама садржаним у заједничком извештају о евалуацији.
4. [Прелазни извештај усклађености](#) усвојен је на 82. пленарном заседању ГРЕКО-а (22. марта 2019. године) и објављен 2. априла 2019. године, по одобрењу Републике Србије. Закључено је да, иако ниједна од препорука није спроведена на задовољавајући начин, свеукупан ниво усклађености са препорукама се не може више сматрати „глобално незадовољавајућим“ у смислу ревидираног члана 31, став 8. тачка з) ГРЕКО Пословника о раду. ГРЕКО је охрабрио надлежне органе Републике Србије да наставе да улажу даље напоре у спровођењу ГРЕКО препорука и позвао шефа делегације Републике Србије да достави додатне информације у вези са спровођењем препорука од I до XIII до 31. децембра 2019. године.
5. Дана 31. децембра 2019. године, надлежни органи Републике Србије су у року доставили извештај о активностима предузетим за спровођење препорука, које су, заједно са додатним информацијама накнадно достављеним, послужиле као основа за израду овог извештаја састављеног од стране извештача, господина Јенса Оскара НЕРГАРДА у име Норвешке и госпође Алисје КЛАМЦИНСКЕ у име Пољске, уз помоћ ГРЕКО Секретаријата.
6. Овим другим извештајем усклађености оцењује се спровођење 13. препорука од дана усвајања Прелазног извештаја усклађености и даје се свеобухватна оцена нивоа усклађености Републике Србије са овим препорукама.

II. АНАЛИЗА

7. Као уводну напомену, надлежни органи Републике Србије подсећају да одређени делови ГРЕКО препорука изискују измене Устава из 2006. године. Ове измене, на које је Венецијанска комисија дала мишљење у јуну 2018. године¹, достављене су Народној скупштини на разматрање (ради усвајања двотрећинском већином након јавне расправе) које треба да буду потврђене на

¹ Видети Мишљење Венецијанске комисије о Нацрту амандмана на уставне одредбе о правосуђу, CDL-AD(2018)011-е, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2018\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2018)011-e). Ово мишљење прати меморандум Венецијанске комисије о компатибилности Нацрта амандмана на уставне одредбе о правосуђу у Републици Србији, из октобра 2018. године, (CDL-AD(2018)023-е), [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2018\)023-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2018)023-e).

републичком референдуму. Република Србија ће искључиво бити у могућности да испуни одређене делове препорука ГРЕКО-а тек након што ови амандмани на Устав ступе на снагу.

Спречавање корупције у односу на народне посланике

Препорука I

8. ГРЕКО је препоручио да транспарентност законодавног процеса буде додатно унапређена (i) тиме што ће се обезбедити: да нацрти закона, амандмани на те нацрте и агенде, и исходи седница одбора буду објављивани на време, а одговарајући временски оквири за подношење амандмана буду на снази и да се хитан поступак примењује као изузетак, а не као правило, и (ii) даљим развијањем правила о јавним расправама и јавним слушањима, и обезбеђењем њихове примене у пракси.
9. Подсећа се да је у Прелазном извештају усклађености, ова препорука била делимично спроведена. Конкретно, ГРЕКО је сматрао да се, у погледу првог дела препоруке, хитан поступак за доношење закона и даље сувише често примењује и да се пракса подношења касних измена и допуна и даље редовно користи. Осим тога, истакао је да интернет страница Народне скупштине на којој се предлози закона објављују онлајн, није била доступна јавности. Што се тиче другог дела препоруке, ГРЕКО је приметио да нису донета додатна правила која би олакшала спровођење јавне расправе и јавних слушања, а нарочито да се јавне расправе могу организовати само за нацрте закона које предлаже Влада, а не и за оне које предлажу народни посланици или групе грађана. Истакао је да је одржавање јавних слушања и даље дискреционо право скупштинских одбора.
10. Надлежни органи Републике Србије сада наводе да се изменама и допунама Закона о државној управи (који је на снази од 28. јуна 2018. године) уводи обавеза да државни органи обезбеде неопходне услове за учешће јавности у припреми нацрта закона и других прописа и правних аката. Министарства су дужна да путем своје интернет странице и портала е-управе обавесте јавност о отпочињању израде нацрта закона и о планираним решењима која ће бити предложена. Министарства су дужна да спроводе консултације са свим релевантним субјектима „на начин којим се обезбеђује отвореност и делотворно учешће јавности“ у процесу израде нацрта и морају да организују јавне расправе у складу са Пословником Владе о „сваком нацрту закона који битно мења законска решења у одређеној области или уређује питање од посебног интереса за јавност“. „Правилник о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката“ донет је 19. јула 2019. године. У њему су наведени практични услови за успешно учешће свих заинтересованих страна у процесу израде нацрта, укључујући рокове, конкретне модалитете консултација, могућности да заинтересоване стране обавесте о супротстављеним ставовима истакнутим током процеса консултација итд. Поред тога, Закон о планском систему који је донет 19. априла 2018. године, има за циљ укључивање шире јавности у обликовање јавне политике засноване на начелима, као што су недискриминација или начело јавности и партнерства. Приликом слања нацрта закона на усвајање Народној скупштини, министарствима се препоручује да приложи и кратак преглед о спроведеној јавној расправи и коришћеним методима консултације. Надлежни органи Републике Србије наводе да су од 1. децембра 2018. године до 26. новембра 2019. године, 37 нацрта закона (укључујући 22 нова закона и 15 измена и допуна постојећих закона и прописа) од 96 нацрта закона (укључујући 68 измена и допуна постојећих закона и прописа) поднетих Народној скупштини (изузев

нацрте закона о потврђивању међународних уговора) били предмет јавне расправе. Поред тога, 7 јавних слушања је организовала Народна скупштина 2018. и 2019. године у складу са члановима 83. и 84. Пословника Народне скупштине.

11. Надлежни органи Републике Србије даље наводе да након што се претходно у потпуности спроведе поступак јавне расправе, доношење нацрта закона по хитном поступку је могуће, у складу са члановима 167–168 Пословника Народне скупштине, и то услед околности које нису могле да се предвиде: када су у питању живот и здравље људи, безбедност земље и рад органа и организација, као и ради испуњавања међународних обавеза и усклађивање прописа са прописима Европске уније. Од децембра 2018. до децембра 2019. године, мање од половине закона и прописа су донети по хитном поступку (79 од 169 укупно донетих закона; 37 од 67 одлука и других аката). Надлежни органи истичу да када се разматра коришћење хитног поступка, треба имати на уму чињеницу да је Република Србија кандидат за приступање ЕУ. Такође наглашавају да опада примена хитног поступка од јуна 2019. године – само два предлога закона у периоду од јуна до децембра 2019. године.
12. ГРЕКО поздравља измене и допуне закона којим се побољшава транспарентност процеса израде нацрта закона пре скупштинских процедура, тако што се државни органи обавезују да благовремено објаве нацрте закона на званичним и јавним интернет страницама. Напомиње да се измене и допуне предлога закона и прописа сада јавно објављују, а не само на затвореним системима е-Парламента резервисаним за народне посланике. Што се тиче коришћења хитног поступка, ГРЕКО потврђује да изменом и допуном Закона о државној управи, надлежни органи Републике Србије су обезбедили делотворно учешће јавности у погледу нацрта закона пре расправе у Народној скупштини (видети ст. 13). Такође напомиње да се смањује примена таквих поступака и да је пријављено да је део закона донетих по хитном поступку у вези са процесом приступања ЕУ. Ипак, такав поступак и даље оставља простор за подношење касних измена и допуна које нису биле предмет информисања јавности нити благовремене расправе. Сматра се да је први део препоруке спроведен само делимично.
13. ГРЕКО напомиње да су изменама и допунама Закона о државној управи министарства дужна да организују обавезне јавне консултације и расправе о нацртима закона којим се битно мења правни режим у једној области или којим се уређују питања која посебно занимају јавност, према конкретним правилима утврђеним у новом Правилнику о смерницама добре праксе. Истиче да се јавно расправљало о значајном броју нацрта закона (22 од 28 у периоду од децембра 2018. до децембра 2019. године) пре прослеђивања Народној скупштини, што је позитиван корак. Поред тога, примећује да јавна слушања о важним законима организује Народна скупштина, иако је организација таквих слушања и даље дискреционо право скупштинских одбора. Стога се сматра да је други део ове препоруке спроведен на задовољавајући начин.
14. ГРЕКО закључује да је ова препорука и даље делимично спроведена.

Препорука II

15. *ГРЕКО је препоручио (i) брзо поступање у вези са усвајањем Кодекса понашања за народне посланике и обезбеђивање јасних смерница за избегавање и решавање сукоба интереса; (ii) обезбеђивање да јавности буде омогућен лак приступ будућем Кодексу и да се он ефикасно спроводи у пракси, укључујући и подизање свести међу народним посланицима о стандардима који се очекују од њих, омогућујући им саветовање, уз чување поверљивости и наменске обуке.*

16. Подсећа се да у Прелазном извештају усклађености ова препорука није била спроведена, јер није примећен битан напредак; Кодекс понашања за народне посланике није био усвојен и није било смерница о избегавању и решавању сукоба интереса за народне посланике.
17. Надлежни органи Републике Србије сада извештавају да Одбор за административно-буџетска и мандатно-имунитетска питања Народне скупштине још увек ради на нацрту Кодекса понашања, који је такође повезан са недавно донетим законима, као што су Закон о лобирању који је ступио на снагу у августу 2019. године и Закон о спречавању корупције који је ступио на снагу 1. септембра 2020. године (видети у наставку). Кодекс треба објавити на званичној интернет страници Народне скупштине и укључити обавезу Етичког одбора да доставља годишње извештаје о примени Кодекса.
18. ГРЕКО очекује да изврши процену усклађености Кодекса понашања када исти буде усвојен. Ипак, за сада текст нацрта Кодекса још увек није доступан ГРЕКО-у. Осим тога, пошто се усвоји, такав кодекс би требало да прате одговарајуће смернице, обуке и саветовање.
19. ГРЕКО закључује да препорука II и даље није спроведена.

Препорука III

20. *ГРЕКО је препоручио увођење правила за народне посланике: о начинима интеракције народних посланика и лобиста и трећих страна које покушавају да утичу на парламентарни процес, а такође и на постизање веће транспарентности интеракције.*
21. Подсећа се да је у Прелазном извештају усклађености ова препорука била делимично спроведена. ГРЕКО је поздравио доношење Закона о лобирању, мада он није ступио на снагу у то време. ГРЕКО је очекивао израду Кодекса понашања за учеснике у лобирању да би се лакше разумео и примењивао закон.
22. Надлежни органи Републике Србије сада наводе да је Закон о лобирању ступио на снагу у августу 2019. године, а да је Агенција за спречавање корупције привела крају повезане активности. Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у стручној служби Агенције је усвојен у марту 2019. године, а јединица која се бави питањем лобирања формирана је у оквиру Агенције. Успостављени су ИТ регистри за лобисте. Поред тога, Агенција је, уз подршку Канцеларије ОЕБС-а за демократске институције и људска права (ODIHR), усвојила Кодекс понашања за учеснике у лобирању. Неопходно је узети га у обзир приликом довршавања Нацрта кодекса понашања за народне посланике (видети горе). Запослене у Агенцији је обучила Канцеларија ОЕБС-а за демократске институције и људска права (ODIHR) и Министарство правде С.А.Д. да би могли да обучавају лобисте – предвиђена је накнада за спровођење обуке за лобисте и сертификацију. Приватна предузећа су обавештена о релевантним законима и прописима уз подршку Америчке привредне коморе и ОЕБС-а.
23. ГРЕКО примећује да је ступио на снагу нови закон којим се уређују делатност лобирања, лобисти и остали учесници у лобирању и којим се спречава непримерени утицај. Делотворну примену закона поткрепљује сет донетих подзаконских аката и других прописа, као и обука и подизање свести лица који обављају наведене делатности. Примећује се да примарно овај закон има за циљ уређење делатности лобирања и обухвата све учеснике у лобирању, укључујући и лобирани лица (нпр. јавни функционери, народни посланици итд.). Поред тога, усвојен је Кодекс понашања за све учеснике у поступцима лобирања

(укључујући и народне посланике). ГРЕКО прихвата да се на тај начин испуњавају захтеви препоруке. (С тим у вези, ГРЕКО препоручује да правила лобирања која се односе на народне посланике буду обухваћена општим Кодексом понашања за народне посланике који је тренутно у припреми, видети препоруку II).

24. ГРЕКО закључује да је препорука III спроведена на задовољавајући начин.

Спречавање корупције у односу на судије

Препорука IV

25. *ГРЕКО је препоручио: (i) промену састава Високог савета судства, посебно искључивањем Народне скупштине из избора његових чланова, обезбеђујући да најмање половина његових чланова буду судије изабране од стране својих колега и укидање чланства представника извршне и законодавне власти по службеној дужности; (ii) предузимање одговарајућих мера за даљи развој улоге Високог савета судства као истински самоуправног тела које делује на проактиван и транспарентан начин.*
26. Подсећа се да је у Прелазном извештају усклађености ова препорука била делимично спроведена. Конкретно, што се тиче првог дела препоруке, ГРЕКО је поздравио уставну реформу која је тренутно у току, а којом се значајно унапређује састав Високог савета судства (ВСС), пошто ће половину чинити судије изабране од стране својих колега, а укинуће се и чланство представника извршне и законодавне власти по службеној дужности. Међутим, нагласио је да потпуно искључивање Народне скупштине из избора ових чланова није предвиђено нацртом уставних амандмана. Међутим, амандмани на Устав још увек нису донети. Што се тиче другог дела препоруке, ГРЕКО је потврдио да ће изградња капацитета ВСС-а као самоуправног тела изискивати више времена и развијање нове праксе, сагласио се да су предузете одговарајуће мере и тражио од надлежних органа Републике Србије да га континуирано извештавају о даљем напретку, укључујући и о питању буџетске самосталности ВСС-а.
27. Надлежни органи Републике Србије понављају да предвиђена промена састава ВСС-а изискује измену Устава који су тренутно у току. Потврђују да је предлог Министарства правде исти, тј. искључивање Народне скупштине из изборног процеса чланова из реда судија, да најмање половина чланова буду судије изабране од стране својих колега и да се искључе представници извршне и законодавне власти по службеној дужности.
28. Што се тиче другог дела препоруке, надлежни органи тврде да се ВСС развија као самоуправно тело које делује на проактиван и транспарентан начин. Напомињу да је ВСС усвојио Комуникациону стратегију за период 2018–2020. годину која уређује транспарентност рада ВСС-а и судова. ВСС је објавио саопштења као одговор на учестало коментарисање судских одлука и поступака. Поред тога, надлежни органи подсећају да се нацртом уставне реформе предвиђа буџетска самосталност ВСС-а и судова и указује да, и пре усвајања ове реформе, ВСС свакако има улогу у обезбеђивању и управљању финансијским средствима за правосуђе заједно са Министарством правде према Закону о уређењу судова. Поред тога, надлежни органи истичу да у складу са Законом о Високом савету судства, ВСС тренутно има активну улогу приликом избора на судијске функције: ВСС бира судије за трајно обављање судијске функције и предлаже Народној скупштини кандидате за избор судија приликом првог избора на судијску функцију.

29. ГРЕКО примећује да је процес уставне реформе у току. Наглашава потребу за спровођењем планираних уставних одредби – нпр. обезбеђујући да најмање половина чланова ВСС-а буду судије изабране од стране својих колега и укидање чланства представника извршне и законодавне власти по службеној дужности, као и искључивање Народне скупштине из изборног процеса.
30. ГРЕКО узима у обзир информације о другом делу препоруке које указују на то да ВСС и даље игра проактивну улогу у погледу комуникационе стратегије, заштите судског система и појединих судија од политичких напада и избора на судијску функцију. Такође, констатује да ВСС има у одређеној мери буџетску и управљачку самосталност. Ипак, потребно је даље деловати како би се омогућила потпуна буџетска самосталност у складу са датом препоруком.
31. ГРЕКО закључује да је препорука IV делимично спроведена.

Препорука V

32. *ГРЕКО је препоручио реформу процедура за запошљавање и унапређивање судија и председника судова, нарочито искључењем Народне скупштине из процеса, обезбеђујући да се одлуке доносе на основу јасних и објективних критеријума, на транспарентан начин и да положај председника судова обављају вршиоци дужности што је краће могуће.*
33. Подсећа се да је у Прелазном извештају усклађености ова препорука била делимично спроведена. ГРЕКО је поздравио амандмане на Устав којим се предвиђа искључивање Народне скупштине из поступка именовања и унапређења судија и председника судова, али је напоменуо да ови амандмани још увек нису донети. Такође је истакао да ће транспарентност процеса за улазак на Правосудну академију бити важан фактор приликом запошљавања судија. ГРЕКО је позитивно оценио да се критеријуми за запошљавање судија допуњавају Правилником усмереним на унапређење транспарентности, објективности и заслуге приликом спровођења поступка именовања и унапређења. Ипак, нагласио је да нису предузете конкретне мере како би се обезбедило да положај председника судова обављају вршиоци дужности што је краће могуће.
34. Надлежни органи Републике Србије истичу садржај нацрта уставне реформе који има за циљ да се искључи Народна скупштина из изборног процеса судија приликом првог избора на судијску функцију и функцију председника суда и да се Правосудној академији додели водећа улога ради заштите поступка именовања од непримереног утицаја. Што се тиче процеса уласка на Академију, подсећају да је исти уређен Законом о Правосудној академији који допуњава Правилник. Поред тога, наглашавају да је Законом о судијама предвиђено да, када председнику суда престане функција, вршилац функције председника суда, кога поставља председник непосредно вишег суда, не може да буде на тој функцији дуже од шест месеци. Такође, наводе да тренутно од 159 места председника судова, 92 заузимају вршиоци функције председника суда, од којих је 70 кандидата у поступку избора пред Народном скупштином – овај процес је био успорен услед ситуације са пандемијом ковида 19 и распуштањем Народне скупштине.
35. ГРЕКО напомиње да нису предузете нове конкретне мере од усвајања Прелазног извештаја усклађености. Поново подстиче надлежне органе да донесу амандмане на Устав који се још увек очекују. Истиче да цени примену постојећег нормативног оквира и предузете методе за побољшање објективности и

транспарентности процедура приликом запошљавања судија и именовања председника судова.

36. ГРЕКО закључује да је препорука V делимично спроведена.

Препорука VI

37. *ГРЕКО је препоручио да систем оцењивања рада судија буде ревидиран: (i) увођењем квалитативних критеријума и (ii) укидањем правила да незадовољавајући резултати вредновања систематски воде ка разрешењу дотичних судија.*
38. Подсећа се да је у Прелазном извештају усклађености ова препорука била делимично спроведена. Конкретно, што се тиче првог дела препоруке, ГРЕКО је подсетио да су критеријуми на које су указали надлежни органи Републике Србије искључиво квантитативне природе. Што се тиче другог дела препоруке, ГРЕКО је поздравио информације о томе да незадовољавајућа оцена рада систематски не води ка разрешењу, уз напомену да је неопходно да ово питање буде даље регулисано у оквиру актуелног процеса уставне реформе, доводећи до одговарајућих измена у Закону о судијама.
39. Надлежни органи Републике Србије истичу да се Правилник о критеријумима, мерилима, поступку и органима за вредновање рада судија и председника судова није изменио, али да систем методологије за пондерисање предмета, усвојен у мају 2017. године, даље разрађује квалитативне критеријуме, указујући на то да је неопходно узети у обзир сложеност одређених предмета приликом вредновања рада судија „у погледу тачности и јасности издатих аката и процедуралних корака, аргументације и образложења“. Што се тиче другог дела препоруке, надлежни органи потврђују да, док се очекују амандмани на Устав и накнадна ревизија Закона о судијама, незадовољавајућа оцена приликом вредновања рада као таква у пракси не доводи до разрешења дотичних судија. То потврђују статистички подаци у периоду од годину дана (новембар 2018. – новембар 2019. године): само неколицина судија је добило оцену „не задовољава“ (13 од 1.844) и ниједан судија није разрешен на основу ове оцене.
40. ГРЕКО напомиње да нема нових информација од усвајања Прелазног извештаја усклађености. Истиче да, према добијеним информацијама, изгледа да систем методологије за пондерисање предмета уведен пре три године није оперативан у потпуности и не спроводи се у свим судовима. Уколико би био оперативан, ГРЕКО није уверен да би такав систем методологије за пондерисање предмета био довољан да успостави адекватну равнотежу између квантитативних и квалитативних критеријума ради обезбеђивања ефикасне и објективне оцене рада судија. Према томе, овај део препоруке није спроведен. ГРЕКО напомиње да, према надлежним органима, незадовољавајућа оцена рада систематски не води ка разрешењу; ипак, ово питање би требало да буде даље разјашњено у оквиру процеса уставне реформе који се и даље очекује.
41. ГРЕКО закључује да је препорука VI делимично спроведена.

Препорука VII

42. *ГРЕКО је препоручио да (i) Етички кодекс за судије буде ефикасно пренесен свим судијама и допуњен даљим писаним смерницама о етичким питањима – укључујући и објашњења, смернице са тумачењем и практичне примере – и редовно ажуриран; (ii) да за све категорије судија буде обезбеђена наменска обука практичне природе и поверљиво саветовање у оквиру правосуђа.*

43. Подсећа се да је у Прелазном извештају усклађености ова препорука била делимично спроведена. Конкретно, први део препоруке није спроведен пошто је остало да се спроведе у пракси мандат дат Етичком одбору ВСС: да обезбеди писане смернице о етичким питањима, предлаже измене и допуне Кодекса и подиже свест о Кодексу међу судијама. Други део препоруке је делимично спроведен пошто мандат Етичког одбора да пружа поверљиво саветовање судијама није спроведен у пракси.
44. Надлежни органи Републике Србије сада извештавају да је спроведено низ обука у циљу јачања независности судства и унапређења етичког понашања међу судијама. „Смернице за спречавање непримереног утицаја на судије“ објављене су и дистрибуиране свим судијама у фебруару 2019. године. Извештавају да је организовано више активности на подизању свести, укључујући и оне у оквиру сарадње са Саветом Европе, којим је обухваћен велики број судија. Званична интернет страница ВСС² такође садржи 36 анонимизираних правоснажних одлука Дисциплинске комисије са конкретним тумачењима која служе као практични примери и пружају писане смернице о етичким питањима. Надлежни органи такође се позивају на надлежности поверене Етичком одбору да пружа смернице о етичким питањима, предлаже измене и допуне Етичког кодекса и подиже свест међу судијама, укључујући и поверљиво саветовање судија.
45. ГРЕКО прима к знању информације, посебно у вези са објављивањем и ширењем „Смерница за спречавање непримереног утицаја на судије“, обукама и активностима на подизању свести које су организоване за велики број судија, као и дисциплинским одлукама објављеним на интернет страници ВСС како би се судије усмеравале у свом професионалном понашању и деловању. Ипак, нема нових информација које би указале на то да Етички одбор ВСС заиста спроводи мандат који му је поверен у погледу поверљивог саветовања о судијској етици.
46. ГРЕКО закључује да је препорука VII делимично спроведена.

Спречавање корупције у односу на тужиоце

Препорука VIII

47. *ГРЕКО је препоручио (i) промену састава Државног већа тужилаца (ДВТ), посебно искључивањем Народне скупштине из избора његових чланова, обезбеђујући да значајан део његових чланова буду тужиоци изабрани од стране својих колега, и укидањем чланства представника извршне и законодавне власти по службеној дужности; (ii) предузимање одговарајућих мера за даљи развој улоге Државног већа тужилаца као стварно самоуправног тела које делује проактивно и транспарентно.*
48. Подсећа се да је у Прелазном извештају усклађености ова препорука била делимично спроведена. Што се тиче првог дела, ГРЕКО је поздравио нацрт амандмана на Устав којим се предвиђа да Народна скупштина бира четири истакнута правника у ДВТ који се састоји од десет чланова (укључујући и четири заменика јавних тужилаца), али истиче да је препоручио да се Народна скупштина искључи из процеса именовања. Изразио је жаљење што само четири тужилаца од десет чланова ДВТ-а бирају колеге и што се задржава чланство извршне власти по службеној дужности. Што се тиче другог дела препоруке, ГРЕКО је напоменуо да ДВТ треба да настави да побољшава транспарентност у раду, укључујући у односу на процес именовања, поштовање мишљења Повереника за самосталност и доношење пословника о његовом/њеном раду и

² Интернет страница: www.vss.sud.rs.

да попуњава радна места у тужилаштву путем јавних конкурса и унапређењем својих ресурса. ГРЕКО је тражио да га информишу о „Функционалној анализи“ тужилаштва која је у току.

49. Надлежни органи Републике Србије понављају да планирана уставна реформа предвиђа да се Народна скупштина искључи из изборног процеса заменика јавних тужилаца ДВТ-а (подразумева се да се не могу бирати јавни тужиоци) и ограничи на избор четири истакнута правника од десет чланова који чине ово веће. Ипак наглашавају да Народна скупштина и даље има слободу да следи препоруке ГРЕКО-а. Такође подсећају на предвиђени састав ДВТ-а који обухвата подједнаку заступљеност свих нивоа тужилаштва.
50. Што се тиче другог дела препоруке, надлежни органи подсећају да је Пословник ДВТ-а измењен 2017. године како би се ојачала самосталност ДВТ-а оснивањем *ad hoc* радних тела, укључујући и Повереника за самосталност. У 2019. години, Повереник је поступао у 18 предмета (40 у 2017. и 2018. години): препоручио је ДВТ-у да настави да штити тужиоце од прекомерне критике из сфере политике, спровео непосредне инспекције списка предмета да би проверио у осам предмета да тужиоци нису радили под непримереним политичким утицајем, објавио на својој интернет страници одређене извештаје и саопштења о непримереном утицају који је вршен на јавне тужиоце у одређеним предметима. Надлежни органи такође наводе да су бројни међународни пројекти реализовани у 2019. години како би се ојачала улога и капацитети ДВТ-а, укључујући и заједничке програме Европске уније и Савета Европе. Поред тога, наглашавају да је Министарство финансија одобрило план људских ресурса ДВТ-а за 2019. годину. У мају 2019. године, ДВТ је поново повећало предвиђене људске ресурсе у тужилаштву (24 нова радна места заменика тужилаца објављена 2019. године – 63 нова радна места отворена од септембра 2016. године); 60 радних места заменика тужилаца је попуњено путем јавних конкурса у 2019. години, 86 од 804 систематизованих радних места је и даље непопуњено.
51. ГРЕКО напомиње да би нацрт амандмана на Устав значајно побољшао постојеће стање састава ДВТ-а. Жели да нагласи потребу да се Народна скупштина искључи из целокупног процеса избора чланова ДВТ-а и да се искључе чланови извршне власти по службеној дужности из ДВТ-а, што до сада није планирано. Амандмани на Устав нису донети и овај део препоруке остаје делимично спроведен.
52. Што се тиче другог дела препоруке, ГРЕКО прима к знању јавне ставове које је заузео ДВТ и активну улогу коју игра у очувању самосталности тужилаштва путем инспекција које је спровео од последњег Прелазног извештаја. Такође примећује предузете активности на изградњи капацитета у сарадњи са међународним партнерима у циљу јачања улоге ДВТ-а као самоуправног тела. Поздравља повећане ресурсе ДВТ-а. Ове мере су адекватан одговор на забринутости које је изразио ГРЕКО у својој препоруци. Ипак, ГРЕКО напомиње да Пословник о раду Повереника није донет и да он и даље делује на *ad hoc* основи. Овај део препоруке је делимично спроведен.
53. ГРЕКО закључује да је препорука VIII делимично спроведена.

Препорука IX

54. *ГРЕКО је препоручио реформу процедуре за запошљавање и унапређивање јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, нарочито искључењем Народне скупштине из процеса, ограничавајући дискрецију Владе и обезбеђујући да се одлуке доносе на основу јасних и објективних критеријума на транспарентан*

начин и да положај јавних тужилаца (тј. руководилаца тужилаштава) обављају вршиоци дужности само кратко време.

55. Подсећа се да је у Прелазном извештају усклађености ова препорука била делимично спроведена. Конкретно, ГРЕКО је потврдио да нацрт амандмана на Устав који се односи на искључење Народне скупштине и ограничавање дискреционог права Владе у погледу запошљавања заменика јавних тужилаца иде у добром смеру, али је истакао да, по овом другом питању, много тога зависи од утицаја извршне власти на процес селекције кандидата на Правосудној академији. Ипак, тренутно су у току амандмани на Устав. Поред тога, ГРЕКО је приметио да нема нових информација у односу на критеријуме и транспарентност процеса као и трајање статуса вршиоца функције јавног тужиоца.
56. Надлежни органи Републике Србије понављају да је планираном уставном реформом предвиђено да се Народна скупштина искључи из процеса запошљавања јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, уз изузетак поступка за избор Врховног јавног тужиоца који се бира већином од три петине свих народних посланика у Народној скупштини на предлог ДВТ-а. Реформом је предвиђено да се Правосудној академији додели водећа улога ради заштите поступка именовања од непримереног утицаја. Што се тиче процеса уласка на Академију, подсећају да је исти регулисан Законом о Правосудној академији. Такође упућују на Правилник о критеријумима и мерилима за оцену стручности, оспособљености и достојности кандидата у поступку предлагања за заменика јавног тужиоца који се први пут бира на место јавног тужиоца и Закон о јавном тужилаштву који предвиђају објективне критеријуме за оцену стручности кандидата и јасан поступак усмерен на ДВТ. У погледу функције вршиоца дужности, надлежни органи сада наводе да 22 од 90 радних места заузимају вршиоци функције јавног тужиоца. Према Закону о јавном тужилаштву, функција вршиоца дужности не може да траје дуже од једне године, али надлежни органи наводе да је тај период обично краћи у пракси.
57. ГРЕКО примећује да нема нових информација и закључује да је препорука IX делимично спроведена.

Препорука X

58. *ГРЕКО је препоручио да систем оцењивања рада јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца буде ревидиран: (i) ревидирањем квантитативних показатеља и обезбеђивањем да критеријуме за вредновање чине углавном квалитативни показатељи и (ii) укидањем правила да незадовољавајући резултати систематски доводе до разрешења и обезбеђивањем да тужиоци имају одговарајуће могућности да допринесу процесу вредновања.*
59. Подсећа се да је у Прелазном извештају усклађености ова препорука била делимично спроведена. Конкретно, ГРЕКО је поздравио да радна група ревидира критеријуме за вредновање, али је напоменуо да исти још увек нису усвојени. Поздравио је информације о томе да незадовољавајућа оцена рада систематски не доводи до разрешења, и приметио је са задовољством да ће се ово питање даље регулисати у оквиру процеса уставне реформе (такође тренутно недовршене).
60. Надлежни органи Републике Србије сада наводе да радна група ДВТ још увек није завршила ревизију постојећег Правилника о критеријумима за вредновање рада јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца. Ревизија треба да се усклади са уставном реформом, која је такође у току. Што се тиче другог дела препоруке, понављају да Закон о јавном тужилаштву треба да се ревидира како би се

формално искључило да незадовољавајућа оцена рада може систематски довести до разрешења, уз потврду да се ова могућност ипак не примењује у пракси. Таква оцена заправо доводи до предлога мера за отклањање утврђених недостатака и обавезну обуку у организацији Правосудне академије. Потврђују да релевантно законодавство мора даље да се мења како би се ускладило са амандманима на Устав који тек треба да се усвоје. Надлежни органи наводе да од Прелазног извештаја усклађености ниједан јавни тужилац није добио незадовољавајућу оцену рада.

61. ГРЕКО напомиње да није добио нове информације и закључује да је препорука X делимично спроведена.

Препорука XI

62. *ГРЕКО је препоручио: (i) да Етички кодекс за јавне тужиоце и заменике јавних тужилаца буде ефикасно пренесен свим тужиоцима и допуњен даљим писаним смерницама о етичким питањима – укључујући и објашњења, смернице са тумачењем и практичне примере – и да буде редовно ажуриран; (ii) да за све категорије тужилаца буде обезбеђена наменска обука практичне природе и поверљиво саветовање у оквиру тужилаштва.*
63. Подсећа се да је у Прелазном извештају усклађености ова препорука била делимично спроведена. Што се тиче првог дела препоруке, нису предузете даље мере у погледу преноса, смерница и измена и допуна Етичког кодекса. Што се тиче другог дела препоруке, ГРЕКО је прихватио да су уведене редовне обуке, али је истакао да ништа ново није пријављено у погледу пружања поверљивог саветовања и подсетио је да јасно даје предност одвајању саветовања од дисциплинских система.
64. Надлежни органи Републике Србије сада извештавају да је Етички одбор формиран у оквиру ДВТ-а који уређује Пословник Етичког одбора и да је Етички одбор 2019. године формирао радну групу за израду новог етичког кодекса. О новом кодексу се сада расправља и исти још није усвојен, али је актуелни Кодекс промовисан код јавних тужилаца путем активности Правосудне академије која је уврстила промовисање постојећег етичког кодекса у програм обуке за 2019. годину. Надлежни органи додају да су Смернице за препознавање и поступање у случајевима недозвољеног и непримереног утицаја објављене у фебруару 2019. године и да их је и Правосудна академија узела у обзир. У 2019. години, организоване су три обуке из области професионалне етике које су обухватиле 51 јавног тужиоца.
65. ГРЕКО прима к знању ову информацију и нарочито поздравља формирање радне групе којој је поверена припрема новог етичког кодекса. Такође примећује да су етичка питања узета у обзир у оквиру обука које спроводи Правосудна академија. Охрабрује надлежне органе Републике Србије да доврше и усвоје нови кодекс што је могуће пре и да организују адекватну обуку, смернице и подизање свести о кодексу. Осим тога, истиче да нема нових информација у вези са пружањем поверљивог саветовања за све категорије тужилаца: овај задатак је поверен Етичком одбору, али до сада није спроведен. ГРЕКО подсећа да јасно даје предност да се поверљиво саветовање пружа изван структуре ДВТ-а.
66. ГРЕКО закључује да је препорука XI делимично спроведена.

Спречавање корупције у односу на све категорије

Препорука XII

67. ГРЕКО је препоручио даље развијање правила о сукобу интереса и повезаним питањима која се примењују за народне посланике, судије и тужиоце, између осталог, оних која се односе на дефиницију управљања сукобом интереса, истовремено вршење неколико јавних функција и секундарних активности, извештаје о имовини (опсег, обелодањивање информација и контрола) и санкције.
68. Подсећа се да у Прелазном извештају усклађености ова препорука није била спроведена; Нацрт закона о спречавању корупције био је у припреми.
69. Надлежни органи Републике Србије сада наводе да је Закон о спречавању корупције донет 21. маја 2019. године и да је ступио на снагу 1. септембра 2020. године. Указују на то да је овај закон позитивно оцењен од стране међународних стручњака³, нарочито у погледу одредаба о сукобу интереса, секундарних активности, обавезе извештавања о обављању другог посла/активности и ограничења по престанку јавне функције. Нови закон прати Приручник за препознавање и управљање ситуацијама сукоба интереса и неспојивости функција који је израђен уз подршку *USAID* са циљем да се јавни функционери упознају са прописима који регулишу спречавање сукоба интереса, ограничења у погледу вршења других јавних функција или активности, управљањем ризицима у вези са сукобом интереса и примереним понашањем у погледу интегритета. Овај приручник је предвиђен да буде дистрибуиран пре ступања на снагу закона. Новим законом су промењени и рокови за ванредно пријављивање имовине и прихода и уведени су критеријуми за израду Годишњег плана провере имовине. Дефинисан је поступак за утврђивање разлога за потенцијална откривена одступања у пријавама. Законом је проширен круг повезаних лица јавних функционера који пријављују своје приватне интересе и имовину. Закон би такође требало да омогући и ефикасну примену новог Закона о утврђивању порекла имовине и посебном порезу који је донела Народна скупштина у фебруару 2020. године – закон који такође има за циљ смањење профитабилности од активности повезаних за корупцијом. Што се тиче санкција, јавни функционери који не пријаве имовину или дају лажне податке о њој казниће се затвором од шест месеци до пет година, а правне последице су забрана стицања јавне функције у трајању од десет година и престанак јавне функције. Могу се изрећи и новчане казне и може се закључити споразум о признању прекршаја.
70. ГРЕКО поздравља доношење новог закона о спречавању корупције. ГРЕКО узима у обзир и поменуту међународну стручну анализу. Сматра да овај закон представља побољшање стања, нарочито када је реч о критеријумима за давање дозволе за додатне активности; ограничењима која се примењују на јавне функционере ангажоване као јавне предузетнике; информацијама о имовини блиских рођака јавних функционера; смерницама за ситуације које стварно или потенцијално представљају сукоб интереса у вршењу главне јавне функције; доследности између посебног процесног права и закона у вези са решавањем сукоба интереса. ГРЕКО прима к знању и да Приручник за препознавање и управљање ситуацијама сукоба интереса и неспојивости функција треба да се објави пре него што овај закон ступи на снагу и да је донет Закон о утврђивању порекла имовине и посебном порезу. Сматра да овај нормативни оквир који се примењује на народне посланике, судије и тужиоце, задовољава забринутост ГРЕКО-а у том погледу, у складу са препоруком. Ипак, ГРЕКО такође напомиње да нови Закон о спречавању корупције представља недостатке који могу

³ Драго Кос "Анализа и мишљење о Закону Републике Србије о спречавању корупције" – извештај за Европску комисију.

угрозити његову примену. На пример: закон не прописује јасне критеријуме за издавање сагласности или ограничавање јавних функционера да обављају друге пословне активности или делатности; јавни функционери и даље имају пуно дискреционо право да пријављују, односно не пријављују делове своје имовине и прихода; имовина и приходи неколико категорија јавних функционера није јавно доступна; максималне новчане казне за кршење закона (прекршаји) и даље су ниске; непријављивање прихода или давање лажних информација о приходима јавних функционера не представља кривично дело. Као резултат, ГРЕКО не може да закључи да су захтеви препоруке у потпуности испуњени.

71. ГРЕКО закључује да је препорука XII делимично спроведена.

Препорука XIII

72. *ГРЕКО је препоручио даље јачање Агенције за спречавање корупције у спречавању корупције и у спречавању и решавању сукоба интереса у односу на народне посланике, судије и тужиоце, између осталог, (i) предузимањем одговарајућих мера како би се обезбедио адекватан степен независности и обезбеђујући адекватне финансијске и кадровске ресурсе и (ii) давањем надлежности и права Агенцији, која би обухватила, на пример, право на непосредан приступ подацима код других органа јавне власти, право на деловање по анонимној жалби и на властиту иницијативу, и право на подношење кривичних пријава, иницирање прекршајног поступка и покретање иницијативе за дисциплински поступак.*
73. ГРЕКО подсећа да у Прелазном извештају усклађености ова препорука није била спроведена; правни прописи су били у припреми, али нацрт закона није тада достављен ГРЕКО-у на увид.
74. Надлежни органи Републике Србије сада извештавају да су независност, ресурси и овлашћења Агенције за спречавање корупције значајно унапређени новим Законом о спречавању корупције. Позивају се на међународну стручну анализу у вези с тим (видети став 69.). Указују на то да се променио састав Већа Агенције: да директора и чланове Већа сада бира Народна скупштина након спроведеног детаљног поступка који је заснован на критеријумима заслуга, а спроводи га Изборна комисија Правосудне академије. Даље извештавају да је Законом предвиђено да годишња средства додељена Агенцији „*треба да буду довољна да омогуће њен ефикасан и независан рад*“ и да је Агенцији дата самосталност да располаже буџетом. Надлежни органи истичу да је у 2020. години одобрено повећање и буџета и кадровских ресурса, те да су поступци запошљавања окончани поступком попуњавања 19 радних места, а у току је попуњавање 10 радних места, а запосленима се може увећати зарада до 30%.
75. Надлежни органи даље извештавају да је непосредан приступ базама података других органа јавне власти успостављен по убрзаном поступку. Наводе да и Агенција може прибављати податке о рачунима јавног функционера од банака и других финансијских институција у оквиру Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма. Надлежни органи напомињу и да је новим Законом о спречавању корупције уведено право Агенције да поступа по анонимним представкама. Додају да су подношење кривичне пријаве, захтева за покретање прекршајног поступка и покретање иницијативе за дисциплинске поступке изричито предвиђени новим законом, чиме се знатно проширују улога и овлашћења Агенције – напомиње се да је Агенција већ имала законска овлашћења да подноси кривичне пријаве према Закону о кривичном поступку. Према новом закону, Агенција може по службеној дужности да поступа у погледу кршења одредби овог закона, што јача њену улогу у спречавању корупције и у спречавању и решавању сукоба интереса.

76. Поред тога, Законом о спречавању корупције Агенцији за спречавање корупције поверена је законодавна иницијатива и давање мишљења о процени ризика од корупције у релевантним нацртима закона. Агенција је такође дужна да иницира доношење прописа ради отклањања ризика од корупције или усклађивања нормативног оквира са међународним обавезама у области борбе против корупције. Државни органи су дужни да је по потреби консултују у погледу процене ризика од корупције током припремне фазе законодавног процеса. Агенцији је дато и овлашћење да надзире спровођење стратешких докумената и планова интегритета.
77. Агенција за спречавање корупције сада је одговорна и за доношење и објаву програма обуке и пружања упутстава за спровођење обуке у области спречавања корупције и јачања интегритета.
78. ГРЕКО примећује да нови Закон о спречавању корупције пружа одговарајуће гаранције за обезбеђење независности Агенције за спречавање корупције и за проширење њених надлежности и права као што је предвиђено у препоруци. Поздравља повећање ресурса, проширење надлежности и обезбеђење одговарајућег степена независности како би Агенција ефикасно извршавала своје дужности. Агенцији се додељује централна улога у спречавању и решавању сукоба интереса. ГРЕКО посебно напомиње:
- да се Законом омогућује Агенцији непосредан и неометан приступ службеним евиденцијама и документима код државних органа и да су финансијске институције дужне да достављају податке о свим рачунима јавних функционера;
 - да се обавеза Агенције да поступа по представкама проширује и на анонимне пријаве и да по службеној дужности предузима мере за откривање коруптивног понашања, да подноси кривичне пријаве, захтеве за покретање прекршајног поступка и иницијативе за покретање дисциплинског поступка.
- Поред тога, законом се јачају надлежности Агенције у погледу превентивног деловања, нпр. практичне смернице народним посланицима, судијама и тужиоцима по питањима сукоба интереса и обуке.

79. ГРЕКО закључује да је препорука XIII спроведена на задовољавајући начин.

III. **ЗАКЉУЧЦИ**

80. **Имајући у виду горе наведено, ГРЕКО закључује да је Србија задовољавајуће спровела или на задовољавајући начин поступила по две од тринаест препорука које су садржане у Извештају о евалуацији у оквиру четвртог круга.** Десет препорука је делимично спроведено, а једна није спроведена.
81. Конкретно, препоруке III и XIII су задовољавајуће спроведене, препоруке I, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI и XII су делимично спроведене, а препорука II није спроведена.
82. У односу на *народне посланике*, учињен је велики корак напред доношењем новог Закона о лобирању чију ефикасну примену подржава низ секундарних правних прописа, као и активности у погледу обуке и подизања свести. Уколико се спроведе као што је предвиђено, овај закон ће представљати велики помак у повећању транспарентности делатности лобирања. Транспарентност процеса израде нацрта закона такође је додатно побољшана: државни органи треба да благовремено објављују нацрте закона на јавним интернет страницама, измене

предлога правних прописа су сада јавно доступне путем интернета, ефикасан процес учешћа јавности у законодавном процесу у прелиминарној фази успостављен је законом, а јавна слушања о важним законима се организују у Народној скупштини, мада организовање таквих слушања је и даље дискреционо право скупштинских одбора. Изгледа да се смањило коришћење хитног поступка, али и даље оставља простор за подношење касних амандмана који нису били предмет јавног информисања и расправе у догледно време. Усвајање Кодекса понашања народних посланика и даље је приоритет.

83. У односу на *судије и тужиоце*, чињеница да су уставне реформе још увек у току остаје препрека за спровођење бројних препорука ГРЕКО-а. ГРЕКО критички изражава забринутост због прилично тешког окружења у ком се води процес консултација, при чему су се разне невладине организације, укључујући и Удружење судија и тужилаца Србије повукли из процеса, као и због критика не само ових организација већ и Консултативног већа европских судија на неке аспекте нацрта амандмана на Устав.⁴ С обзиром на значај реформи правосуђа, ГРЕКО и даље охрабрује надлежне органе Републике Србије да не штеде напоре како би се обезбедило да ови амандмани на Устав имају најширу могућу основу подршке, омогућавајући усклађивање коначних амандмана на Устав са препорукама ГРЕКО-а, нарочито у погледу састава Високог савета судства (ВСС).
84. Треба поздравити нормативни оквир и методе за побољшање објективности и транспарентности поступака запошљавања судија и тужилаца. Активности у погледу обуке и подизања свести организују се за велики број судија и тужилаца, нарочито посредством Правосудне академије. Преостаје још посла на унапређењу система оцењивања рада судија и тужилаца. Усвајање Смерница за спречавање непримереног утицаја на судије чини се да иде у добром смеру, али Етички одбор ВСС-а још увек није почео да спроводи мандат у погледу судијске етике. Етички кодекс за тужиоце још увек није усвојен. Треба предузети даље мере да се ефикасно пренесу етичка питања на судије и тужиоце, обезбеде смернице и поверљиво саветовање.
85. Треба поздравити нови Закон о спречавању корупције пошто се њиме унапређују правила о сукобу интереса која се примењују на народне посланике, судије и тужиоце и дају одговарајуће гаранције за обезбеђивање независности Агенције за спречавање корупције и за проширење њених надлежности, и на тај начин додељује централна улога у спречавању и решавању сукоба интереса. Ипак, у овом закону остају недостаци које треба отклонити.
86. У Прелазном извештају, ГРЕКО је закључио да свеукупни ниво усклађености није више „глобално незадовољавајући“ у смислу члана 31. став 8.3 Пословника о раду. Охрабрио је надлежне органе Републике Србије да улажу напоре на спровођење препорука ГРЕКО-а. ГРЕКО признаје да су надлежни органи Републике Србије уложили напоре од усвајања Прелазног извештаја и напомиње да се неколико препорука не може спровести у потпуности због актуелног стања у Скупштини које спречава доношење новог Устава. Ипак, у овој фази другог извештаја усклађености, једанаест од тринаест препорука преостаје да буде спроведено на задовољавајући начин. Пошто је велика већина препорука и даље делимично спроведена, ГРЕКО нема избора већ да ситуацију сматра „глобално незадовољавајућом“ у смислу члана 31. став 8.3 свог Пословника о раду. ГРЕКО стога одлучује да примени члан 32. који се односи на државе чланице за које се утврди да не поступају у складу са препорукама које су садржане у Извештају о

⁴ Видети, између осталог, мишљење Бироа Консултативног већа европских судија о усклађености нових предложених амандмана на Устав Републике Србије са европским стандардима, што ће утицати на организацију правосудне власти: <https://rm.coe.int/opinion-on-the-newly-proposed-amendments-to-the-constitution-of-the-re/168090751b>.

евалуацији и позива шефа делегације Републике Србије да достави извештај о напретку у спровођењу преосталих препорука I, II и од IV до XII најкасније до 31. октобра 2021. године.

87. На крају, ГРЕКО позива надлежне органе Републике Србије да одобре, што је пре могуће, објављивање овог извештаја, да се изврши превод на национални језик и да се извештај јавно објави.